

Андрій Блануца

**Проблеми інтеграції та інкорпорації
ранньомодерного часу у новітніх студіях**

[Огляд] Проблемы інтэграцыі і інкарпарацыі ў развіцці Цэнтральнай і Усходняй Еўропы ў перыяд ранняга Новага часу: Матэрыялы міжнар. навук. канферэнцыі (Мінск, 15–17 кастрычніка 2009 г.) / Навук. рэд. С.Ф. Сокал, А.М. Янушкевіч. — Мінск: БП-С Плюс, 2010. — 440 с.

Представлений фахівцям збірник наукових праць став результатом авторитетної конференції, проведеної, з ініціативи А. Янушкевича, Білоруським інститутом права з нагоди 440-річчя укладення Люблінської унії, події, яка стала знаковою у подальшій долі історичного розвитку не лише України, а й низки держав Центрально-Східної Європи. Сам акт Люблінської унії є предметом гострих дискусій та суперечок істориків не одного покоління. Ювілей такої події створив сприятливу нагоду розгорнути наукову дискусію про широке коло проблем, пов'язаних із зміною статусу держав та їх кордонів у результаті унійних об'єднань, територіальних анексій, воєнної окупації тощо у суперечливу епоху раннього нового часу. Також важливими залишаються питання правового й історичного обґрунтування територіальних змін, суспільних реакцій на геополітичні трансформації, вплив перемін у статусі держав та окремих територій на внутрішній соціально-політичний, економічний та етнокультурний розвиток різних європейських народів та країн. Саме ці та інші тематичні лінії представлені у наукових студіях даної книги, в якій можна виділити кілька проблемних блоків.

По-перше, це статті які так чи інакше пов'язані з унійною тематикою. Наприклад, Т. Кемпа присвятив свою працю конфліктам політичної еліти Великого князівства Литовського (далі — ВКЛ) у першій половині XVI ст., Т. Цесельський — мілітарному аспекту унії Речі Посполитої (далі — РП) із Саксонією у XVIII ст., а А. Семянчук — початкам історіографічної традиції описання польсько-литовський уній.

Окремі дослідження стосуються конкретно Люблінської унії. Так, Г. Сагановіч зосередив свою увагу на аналізі Люблінського акту унії у постановках шляхетських сеймиків ВКЛ. В той же час Р. Шмігільскіте-Стукене розглянула вплив ідеї унії під час роботи Генеральної конфедерації ВКЛ у 1792–1793 рр. Г. Літвін у своєму дослідженні представив синтезний аналіз трансформації політичного становища Волині, Київщини та Брацлавщини у результаті укладення Люблінської унії. Стаття А. Чволека присвячена полеміці між поляками

та литвинами навколо інтерпретації акту Люблінської унії у період правління Сигізмунда Вази. П. Кулаковський проаналізував проблему впливу унії на еволюцію правової системи українських воєводств РП.

Чільне місце у книзі займає інтеграційна проблематика. У цьому плані варто відмітити синтезні напрацювання відомих знавців тематики А. Рахуби, А. Закшевського та М. Космана. Британський вчений Р. Фрост сконцентрував свою увагу на проблемі обмеження династичної влади шляхом порівняння ситуації у РП та Швеції. В. Падалінський торкнувся питання висвітлення інтеграційних процесів ВКЛ з Коронаю Польською за матеріалами повітових сеймиків ВКЛ в останній третині XVI ст.

Низка досліджень пов'язана з аналізом відносин із східним сусідом ВКЛ — Московською державою. В основному у них розглянута воєнна проблематика. Так, В. Темушев здійснив аналіз шляхів та способів долучення територій ВКЛ до Московії під час литовсько-московських воєн кінця XV — першої третини XVI ст. А. Лобін ґрунтовно розглянув питання, пов'язані зі складом та чисельністю польсько-литовського війська під час Оршанської битви 1514 р. М. Анісімов на основі нових архівних джерел виклав події пограничних конфліктів між Московською державою та РП у 50-х роках XVI ст., а А. Мацук торкнувся теми ставлення магнатів і шляхти ВКЛ до присутності московських військ на території РП під час Семилітньої війни. Невоєнною тематикою у цьому блоці відзначаються праці Г. Люевича та К. Бобятинського. Так, перший дослідив проект унії РП та Московської держави під час третього безкоролів'я у 1586–1587 рр., а другий проаналізував можливості та шанси кандидатури від династії Романових на трон РП у 1669 та 1674 рр.

Три праці збірника присвячені інфлянтській проблематиці, а саме: інкорпорації Інфлянт до складу ВКЛ і РП під час Інфлянтської війни, досліджені А. Бюс, А. Філюшкіним та А. Дзярновичем.

Статті А. Шаланди та О. Однороженка стосуються проблем геральдики. Зокрема, А. Шаланда проаналізував «гербові війни» між Польщею та Литвою у другій половині XVI ст., а О. Однороженко пов'язав розвиток родової геральдики на українських землях з питанням генези загальнодержавної геральдики РП після укладення Люблінської унії.

Вельми цікавими є дослідження В. Поліщука про урядницькі клани Волинської землі напередодні Люблінської унії, М. Савицького про стосунки родинних магнатерій ВКЛ та Корони Польської, Г. Філіпчак-Коцур про грошові контрибуції ВКЛ під час воєнних кампаній 1673–1676 рр., Д. Вілімаса про систему державного устрою ВКЛ після Люблінської унії.

Отже, наукові розвідки й статті, представлені у ювілейному збірнику, не лише дають всебічне явлення про акт Люблінської унії, її значення, наслідки, а й відображають низку аспектів інтеграційних процесів у Центрально-Східній Європі раннього нового часу.